



Selle aasta talv algab 21. detsembril kell 14.03.

Hea koduvalla rahvas!

Taas on jõuluaeg, üksteisest hoolimise aeg. Jõulud ja aastavahetus on lõppeva aasta ilusaim aeg. Soovime, et see aeg tooks teie kõigi kodudesse palju rõõmu, eelkõige aga hingerahu ja julgust kõigele vaatamata lootusrikkalt võtta vastu uus, 2009. aasta. Ehk luuleridadega:

– Kord aastast jõulukella kajast saab ajalooks me olevik.
Ja jõuluõhtu küünlasäras taas heledam näib tulevik. –

Häid jõulupühi ja väga head uut aastat soovides

Võru Vallavolikogu
Võru Vallavalitsus

Volikogu kogunes taas korda tehtud Kungla rahvamajas

Alles üle-eelmises lehenumbris rõõmustasime uueks saanud vana kultuuritempli taassünni üle. Ilusale avapeole järgnes aga mõne nädala pärast vapustus: äsjaremonditud majas puhkes tulekahju.

Volikogu istungi toimumise päevaks (17. detsember) oli maja taas suudetud korda teha. Mõneti oli kuupäev ajalooline, sest 17. detsembril 1992. aastal tuli esmakordselt kokku kohalik aktiiv, kes asus taastama pika ajalooaga Laulu- ja Mänguseltsi Kunglat. 17. detsembril 102 aastat tagasi sündis Reppide puhkpillidünastia vanim liige Vello Repp.

LMS Kungla juhatuse liige Andres Jaaska tervitas volikogu ja andis ülevaate maja renoveerimistöde senisest käigust.

Töödega alustati 2005. aastal, 2008. a sügiseks valmis II etapp. Tulekahjujälgede likvideerimine nõudis oma, ent töödega jätkatakse. Kolmandas etapis on plaanis välja ehitada teine korrus, renoveerida terrass, paigaldada välisvalgustus ja tuletõrjeandurid ning korrastada haljastus (tööde orienteeruv maksumus 700 000 krooni).

Seltsil on praegu 45 liiget. Järelkasvu tuleb ümbruskonna küladest, kus kasvamas palju noori. Töötavad isetegevusringid, toimuvad üritused ja 25. detsembril oodatakse kõiki Kunglasse jõulupeole. See toimub koos Parksepa rahvamajaga.

Edasi asus volikogu päevakorra juurde, mis sedapuhku

sisaldas 13 punkti (olulisematest otsustest loe lk 2). Et tegemist oli selle aasta viimase istungiga, tegid kokkuvõtliku tagasivaate aastale nii volikogu esimees Priit Süüden kui ka vallavanem Georg Ruuda. Mõlemad tänasid volikogu liikmeid mõistva ja toetava suhtumise eest valla ees seisnud probleemide lahendamise ja konfliktidevaba õhkkonna eest. Volikogu ja vallavalitsuse jõud ja energia on kulunud töötegemisele, mitte tülitsemisele.

2009. aasta sügisel toimuvad taas kohalike omavalitsuste valimised. See tähendab, et 2009. ndat aastat saadab ära juba uus volikogu koosseis.

HELGI NOORMETS

Agu Palo – Võrumaa aasta isa 2008

Võru vald on rikas erakordselt tublide isade ja emade poolest. Käesoleva aasta emaks valiti Ülle Möttus Koselt, eelmisel aastal aga Mirjam Dremljuga Roosisaarelt.

Selle aasta isa Agu Palo (54) elab Meegomäel, tal on kolm tublit last. Timo (29), teadur ja polaaruurija, Kadri (27), kes kasvatab praegu pooleteiseaastast pojakest Markust, ja Taavi (20), kes maaülikoolis metsandust õpib. Ju see tähendab, et ta kavatseb käia isa jälgedes, kuna Agu on kauaaegne Võrumaa metsade ülemus. Isa eeskuju nii spordi- kui metsamehena on neid alasid armastama õpetanud kogu pere. Poeg Timo võttis ette suusareisi üle Gröönimaa, isa Agu ja ema Maire käisid suvel Elbrust vallutamas. Noorusaastatel olid sõbrad ja võistluskaaslased suusarajal Agu Palo ja Mati Alaver.



Agu on kuulunud Võru valla volikogu mitmesse koosseisu ja 2004. aastal omistati talle auni-metus **Aasta tegu / Aasta inime-ne** heakorratööde eest Verijärve piirkonnas.

Palju õnne, töömees, matkamees, spordimees ja eeskujulik pereisa Agu! Ikka edasigi jõudu ja energiat kõigis ettevõtmistes!

Vallarahvas ja valla ajaleht

Selles lehenumbris:

- Vallavalitsuse ja volikogu otsused
- Kultuurisündmused
- Majanduslangusega lõppenud juubeliaasta
- Vana postitee saab tähistuse
- Timo Palo „Nanseni jälgedes“
- Infot ja juubeliõnnitlusi
- Kolepi küla ajaloost

Volikogu olulisemad otsused

12. novembril 2008

- Kuulati ära valla kultuuriasutuste (Puiga ja Parksepa rahvamaja ning Kirepi, Puiga ja Parksepa raamatukogu) informatsioonitegevuse kohta.
- Kinnitati vallavalitsuse ettepanek MTÜ Võru Jäätme-keskuse asutamise kohta (põhikiri kättesaadav valla koduleheküljel www.voruvall.ee).
- Kinnitati sotsiaal- ja tervishoiukomisjoni otsused.
- Kuulati informatsiooni veemajanduse arengusuundadest vallas (täpsustav tekst lk 7).

17. detsembril 2008

- Vaadati läbi ja täiendati valla arengukava (on pikendatud aastani 2013)
- Kooskõlastati Võru maakonna sotsiaalse infrastruktuuri teemaplaneering
- Kehtestati maamaksu määr aastaks 2009 (jääb samale tasemele 2008. aastaga).

- Kehtestati sõidusoodustused Võru maakonnaliinidel nr 1, 11 ja 16.
- Kinnitati sotsiaal- ja tervishoiukomisjoni otsused. (Täpsemalt lk 7.)
- Kuulati informatsiooni revisjonikomisjoni tööplaani täitmisest (otsus lugeda kõrval).
- Eraldati reservfondist 30 000 krooni Kungla seltsimaja tulekahjust tekkinud kulude katteks, Parksepa keskkoolile 600 000 krooni koolihoone renoveerimistöde ettemaksu tasumiseks, Puiga põhikoolile 58 275 krooni üheksa arvuti ostmiseks (1. jaanuarist 2009 toimub üleminek e-koolile), laste huvihariduse kohamaksu eest tasumiseks huvialamajadele ja keskustele 190 000 krooni.
- Toimus valla 2009. aasta eelarve esimene lugemine.

PRIIT SÜÜDEN,
volikogu esimees

Vallavalitsus vabandab!

Lumetorm novembrikuu eelviimasel nädalavahetusel tekitas kaose nii meie vallas kui ka mujal. Põhjusest, miks lumetõrje valla teedel ei sujunud, rääkis abivallavanem Aigar Kalk järgmist: „Valla teedespetsialist Mati Mursal jäi haiguslehele novembrikuu alguses. Jäin tema asemel lumetõrjetööde koordinaatoriks, omamata täpset ülevaadet lepinguliste tööde teostajatest ja nende kinnitatud tööpiirkondadest. AS-il SMR Teed, kellel oli suhteliselt suur piirkond (Raiste, osa Parksepat, Väimelast ja Loosut ning Navi) vajas treiler pühapäeva öösel vastu esmaspäeva kraavi ja mattus lumme. Hõõvel läks katki. FIE Ain Viselil (Kolepi, Mõisamäe ja Väimela) tuli kaasata abijõude, kuid kopplaadurid ei olnud nendes väga ekstreemsetes tingimustes eriti efektsed.

Vallavalitsus tänab Parksepa

aleviku firmasid, kes ise võtsid kätte ja lükkasid tänavad lahti. Ühtlasi vabandame vallarahva ees tekkinud ebamugavuste pärast, sest peale teedespetsialisti haigestumise, tuleb tunnustada, et vallal puudus ka kriisilukorra likvideerimise plaan. See tuleb meil nüüd kiiresti koostada ja ühtlasi veel kord läbi vaadata lepinguliste lumetõrje tegijate tööpiirkonnad.

Vallavalitsus palub erateede omanikel märgistada oma lumetõrjet vajavad teed (puuoksad, helkurlindid) ja teha seda nii, et oleks näha ka, kus on kraav.

Sedapuhku likvideeris tormikahjustused sulailm, aga edaspidi ootab vallarahvas operatiivsemat tegutsemist nii vallaku teedevalitsuselt. Kohati olid seekord teedevalitsuse teed veel hullemini umbes.



5. detsembril toimus vallamajas koosolek kõigile lumetõrjet teostavatele lepingupartneritele. Abivallavanem tänas sissejuhatajateks kõiki, kes novembri lõpul kaosest aitasid välja tulla ja palus esitada ettepanekuid, mis masinameeste tööd kergendaksid. Soovid olid järgmised:

* Erateed on vaja tähistada (soovitav nelja meetri laiuselt, muidu lükkab hõõvel märgid maha) ja ühtlasi ära märkida ohtlikud kohad (kivid, kraavid, truubid, lillepeenrad jne).

* Õuealad ei kuulu lepingu järgi töötavate masinate tööpiirkonda.

* Puuoksad lõhuvad masinate vilkureid ja peegleid. Oleks vaja maha lõigata.

* Asulates takistavad lume lükkamist parkivad autod. S.o – pärast lumesadu viia autod sinna, kus nad masinate tööd ei takista.

Probleemidest ja vajakajäämistest tuleb teatada vallamajaja tel 782 2716 Mati Mursal.

Võru Vallavolikogu revisjonikomisjoni akt tööplaani täitmise kohta

Revisjonikomisjon koosseisus Meelis Koppel, Tasu Prangli, Taago Taaber kogunes 30.09.2008.

Revisjonikomisjoni eesmärk oli kontrollida KOVse äriühingute, sihtasutuste ja MTÜde majandustegevust ja toetuse maksimisest ülevaate saamine.

Tulude tähtaegset sissenõudmist ja arvele võtmist sihtasutustelt ja MTÜdelt ning kulude vastavust Võru valla eelarvele.

Revisjonikomisjon tuvastas järgmist:

Võru vallavalitsuselt toetusi saavad MTÜd on registreeritud ja nad tegutsevad põhikirja järgi. Kõigil MTÜdel on esitatud tegevusaruanded. Kõik kulud vastavad Võru valla eelarvele ja on kinnitatud Võru valla volikogu otsustega. Tulusid sihtasutuselt laekunud pole. Sihtasutus Puiga Spordihoone on alles tegevust alustamas.

Tegevustoetust saanud MTÜd:

MTÜ Võru Noortekeskus 63750,00
MTÜ Võrumaa Omaavalitsuste Liit 143 382,00

MTÜ Eesti Maaomavalitsuste Liit 49563,00
MTÜ Võrumaa Partnerluskoogu 30000,00
MTÜ Terve Võrumaa 6000,00

Eraldised enamusosalusega äriühingutele Võru Valla Veevärk OÜ (osakapitali sissemakse) 40 000,00

Eraldised sihtasutustele:

SA Puiga Spordihoone 10 900 000,00 (tegevuse alustamiseks ja hoonetehituse finantseerimiseks)

Osalusega äriühingud:

Värskas Sanatoorium AS Aktsiad 52 500,00

2008.a laekunud tulud:

Värskas Sanatoorium AS dividendid 52 500,00

MEELIS KOPPEL,
komisjoni esimees
TASU PRANGLI,
komisjoni liige
TAAGO TAABER,
komisjoni liige

Sõidusoodustuste kehtestamine maakonnaliinidel nr 1, 11 ja 16

Lähtudes koostööleppes Võru linnavalitsusega, võttes aluseks „Ühistranspordiseaduse“ vastavad punktid ja valla sotsiaalkomisjoni seisukohad, otsustas volikogu:

□ Anda 1. jaanuarist 2009

Võru valda ja linna läbivatel maakonnaliinidel nr 1, 11 ja 16 sooduskuupiletiga sõitmise õigus järgnevatel Eesti rahvastikuregistris Võru vallas elukoha aadressi omavatele isikutele:

- 1) pensionärid;
- 2) raske puudega isikud;

3) õpilased (kehtib 1. septembrist kuni 30. juunini);

4) üliõpilased (kehtib 1. septembrist kuni 30. juunini);

5) sügava puudega isiku saatja;

6) puudega lapse saatja;

7) vähemalt kolme alla 18aastase lapsega perede vanemad või vanematega võrdsustatud isikud.

Tasuta võivad sõita eelkoolialised lapsed, puudega lapsed, sügava puudega 16aastased ja vanemad isikud ja sügava või

raske nägemispuudega isiku saatja või nägemispuudega isikut saatev juhtkoer.

□ Kehtestada valla eelarvest rahastatav sõidusoodustus 50 krooni 30 päeva kohta (täispilet 250, sooduspilet 200 krooni.

Kust ja kuidas sooduspileteid saada, otsustatakse lähipäevadel. Info saamiseks tuleks pöörduda valla sotsiaaltöötaja poole tel 782 2713.

Vallavalitsus ootab ettepanekuid

Võru Vallavalitsus ootab ettepanekuid valla aunimetuste omistamiseks ja inimeste tunnustamiseks hiljemalt 1. veebruariks 2009.a.

Võru valla aunimetusi on omistatud viiel eelneval aastal ning need on:

1. Aasta KÜLAVANEM EDENDAJA
2. Aasta HARIDUSELU EDENDAJA
3. Aasta KULTUURIELU EDENDAJA
4. Aasta ÕPETAJA
5. Aasta SPORTLANE

6. Aasta SUUR- JA VÄIKEETTEVÕTJA

7. Aasta TEGU

8. ELUTÖÖ PREEMIA

Kandidaate on õigus esitada nii asutustel-organisatsioonidel kui ka üksikisikutel. Kandidaatide esitajad peaksid iseloomustama kandidaadi tegevust ja saavutusi. Sobiva kandidaadi puudumisel võib mõni aunimetuse jääda ka välja andmata. Valla aunimetuse laureaadiid saavad aukirja ja meene.

Elutöö preemia antakse vil-

jaka töö ja märkimisväärse panuse eest valla arengusse. Elutöö preemia juurde kuulub rahaline preemia, mille suuruse otsustab volikogu.

Aunimetused omistatakse ja elutöö preemia antakse kätte Eesti Vabariigi aastapäeval. Eelnevatel aastatel on elutöö preemia pälvinud Avo Lind (2004), Rein Kaiv ja Helgi Noormets (2005), Laine Süving (2006), Õie Laanekivi (2007) ja Väino Repp (2008).

Valla raamatukogude koondaruanne 2007.-2008.a.

Raamatukogu	Parksepa	Puiga	Kirepi	Kokku
Kasutajate arv	435	290	300	1025
Külastuste arv	4237	17710 koos õpilastega	6613	28560
Kohal-laenutuste arv	105	1050	115	1270
Koju-laenutuste arv	12284	5600	8259	26143
Kasutaja-kohti	12	20	8	40
Arvuti-töökohti	3	2	4	9
Eelarve	336,6	269,8	263,3	869,7
Sh riigilt	42,1	39,9	33,6	115,6
Sh OV	294,5	229,9	229,7	754,1

Raamatukogu	Parksepa	Puiga	Kirepi	Kokku
01.11.2008				
Kasutajate arv	427	300	406	1133
Külastuste arv	5038	17000 koos õpilastega	5052	27090
Koju-laenutuste arv	12534	5400	6754	24688
Kasutaja-kohti	12	20	8	40
Arvuti-töökohti	3	2	4	9
Eelarve	267 600	245 300	248200	761100
Sh riigilt	41123	42756	33358	117237
Sh OV	226 477	202 544	214 842	643 863

Koostanud Siiri Konkasi

Parksepal oli ringide kokkutulek

Parksepa rahvamaja isetegevus-ringid tulevad juba mitmendat aastat aastavahetusel kokku, et näidata ennast ja vaadata teisi. Sedapuhku läbisid aga kollektiivide esinemiskavad numbrit 55, mis märkis ära meie tubli rahvamaja juhataja Hugo juubelisünnipäeva. Mõelda! Ainult 55! Olgu ka siinkohal Hugole arvuka isetegevuslaste pere (üheksa ringi üle 100 osalejaga) poolt veel kord avaldatud veendumust, et „küll Parksepal on asi ants, kui asja juhib Hugo Prants!”

Teisele juubilarile, ansambli Asjapuud juhile Riho Pähnale löi 15. detsembril ette eluaasta number 70. Ühesõnaga – algas tõeline meheiga. Hugot oli valjuhtide ja maavanema poolt juba õnnitletud, Rihole andis vallavanem Georg Ruuda head soovid üle sel õhtul. Juubilaridele tantsisid kõige nooremad linetantsijad oma parimad tantsud, millega juubilarid ka nähtavalt rahule jäid.

Rahvamaja juhataja töö ei koosne ainult rõõmudest. Seekord ütles Hugo aga, et rõõmu ja hingetuge pakkusid praegu rahvamaja juures tegutsevad ringid, kes kõik on hea või isegi väga hea tasemega. Taas laulis sel õhtul Parksepa keskkooli õpetajate ansambel (juhendaja Silja Otsar).

HELGI NOORMETS



Taas laulis kauni kõlaga õpetajate naisansambel.



Mängib ansambel Asjapuud (tähistab 2009.aasta veebruaris 10 aasta juubelit) ja selle juubilarist juht Riho Pähn (fotol paremal).

Fotod PEETER HAUG

Kanariku Keldris mängiti pilli ja räägiti Valdo Pandist

29. oktoobri vihmasel õhtul kogunesid aleviku raamatusõbrad ja muidu kultuurihuvidega inimesed Kanariku klubiruumidesse, et kohtuda külalistega Põlvamaalt. Külla olid tulnud Saverna raamatukogu juhataja Tiina Hoop ja tuntud muusikamehed Heino Tartes ja Heldur Uibo. Ürituse korraldas Parksepa raamatukogu.

21. jaanuaril 2008 oleks 80aastaseks saanud Eesti ajakirjanduse suurkuju Valdo Pant, kes aga lahkus manala teele juba 1976. aastal, jõudmata saada 50aastaseks. Kuna Pantide pere on seotud olnud ka Valgjärve vallaga, on kohaliku raamatukogu juhataja Tiina võtnud oma südameasjaks kodukandi suurmehe elukäigu kohta materjalide kogumise ja nende tutvustamise. Ettekande illustatsiooniks oli näitus Pandist säilinud fotodest ja raamatutest, mis tema kohta kirjutatud.

Ega neid palju ole. Tänu siinkohal Voldemar Lindströmile, kes ETV muuseumi on suutnud koguda nii Pandi kui Toomas Uba kohta veel säilinud materjalid.

Tiina Hoobi ettekandest selgus, et Valdo oli Pantide pere neljast pojast kolmas. Isa töötas konstaablina ja politseiprefektina, ema oli kodune. Valdo sündides elas pere Valgjärvel, hiljem koliti isa töökoha tõttu Mustveesse. Seal lõpetas noor Pant gümnaasiumi ja asus edasi õppima Tartu Õpetajate Seminari. Seal lõpetas ta kaks kursust, ent lahkus siis koolist seoses isa surmaga. Kätte olid jõudnud sõdade ja okupatsioonide aastad. Valdo isa Voldemar oli selleks

ajakas juba küüditatud Siberisse, kus ta 1945. aastal suri. Valdo (soovides astuda Eesti Leegioni, oli teinud ennast kaks aastat vanemaks) sattus lõpuks N Armees tööpataljoniga Kohtla-Järvele. Seal pakuti talle eesti gümnaasiumis õpetajakohta. 1947. aastal haigestus ta raskekujulisse kopsupõletikku, mis hiljem pöördus kopsutuberuloosiks.

1948. aastal õnnestus Pandil saada tööle Eesti Raadiosse, kus ta isikupära, vaimukuse ja uute töövormide otsijana-leidjana peatselt rahva lemmikuks kujunes. 1966. aastast jätkas ta töötamist televisioonis, kus elutööks kujunes 313 saatet koosnenud „Täna 25 aastat tagasi”. Saatel arvati olevat selle aja vältel (neli aastat) ca 200 miljonit vaatajat. Algataja ja saatejuht oli Pant ka sellistes populaarsetes meelelahutussaadetes nagu RAMETO ja mitmesugused mälumängud. Ent suure koormusega töö ja lõõgastuse otsimine alkoholist nõudsid oma. Eluküünal, mida oli põletatud n-õ kahest otsast, kustus 1976.a suvel. Valdo Pant sängitati Metsakalmistule, temast jäid maha praegu veel elavad abikaasa ja poeg Ville. Metsakalmistul, mida vallarahvaga oleme tihti külastanud, puhkab Pant kõrvuti dirigent Helmut Orusaarega.

Valdo Pandi nimelise preemia on oma ajakirjanikutöö eest saanud Rein Karemäe, Lembit Lauri, Mati Talvik ja Toomas Uba. Pandi vahakuju asub Türi Ringhäälingumuuseumis.

Heino Tartes ja sõbrad

Põlvamaa mees Tartes on lõõts-



Omavalmistatud lõõtspilli mängib Heino Tartes.

Foto HELGI NOORMETS

pilliproff, kes peale meisterliku mänguõskuse on tänaseks ehitanud ise omale pilli ja kokku pannud ka raamatu vana Võrumaa lõõtsamängijatest ja nende elulugudest. Kui oma pilli hääli vahva looga proovitud, liitusid Heinoga ka kauni häälega Heldur Uibo (dirigent Harald Uibo vend) ja akordioni kaasa võtnud meie valla poiss Andres Määr. Ja siis sai väike ruum muusikat täis. Oma lõõtsapilli oli kaasa võtnud ka sel aastal Võrumaa parimaks lõõtsamängijaks tunnustatud Taivo Leis, nii et kokku sai üks vahva orkester. Tuttavatele lauludele laulis publik heal meelele kaasa.

Heino Tartese lõõtspilliraamat on nüüd Parksepa raamatukogus laenutamiseks saadaval.

HELGI NOORMETS

Väimela saab klubitegevuse ruumid

Väimela alevik on paraku olnud senini koht, kus rahval kooskaimise võimalus puudus. Või kui oli, siis ruumis, mille eest tuli maksta.

Vallavalitsuse otsusega asutakse remontima endisi Väimela apteegi ruume, kuhu sisustuseks on planeeritud võimalused klubiõhtuteks, muusika- ja käsitöö-

huviliste tegevuseks, televiisori ja videofilmide vaatamiseks jne. Ruumidesse muretsetakse kangasteljed, õmblusmasin, süntesaator, televiisor ja videomagnetofon. Kui remont kulgeb plaanipäraselt, on ehk võimalik avamispidu pidada 1. veebruaril 2009.

Võru Vallavalitsus

Valla rahvamajade koondaruanne

Vallas toimunud suuremad üritused a 2008:

1. Pereüritus Parksepa vabaõhulaval
2. Võro-seto näitemängupäev – Puiga põhikool, rahvamaja
3. Lastekaitsepäeva üritus valla lastele
4. Maakonna vokaalansambli päev Parksepa koolis
5. Lõõtsapäev Teppo kodukohas ja Parksepa vabaõhulaval
6. Haridus- ja kultuuritöötajate õppepäev augustis
7. Laste lauluvõistlus
8. Playback show koolides
9. Navi triatlon
10. Vabariigi aastapäeva tähistamine
11. Eakate päeva tähistamine Parksepa ja Puigal
12. Ülevalla vastlapäev Puigal
13. Eakate jõulupeod Puigal ja Parksepal

Seisuga 1.11.2008	Parksepa	Puiga	Kokku
Rahvamajades ringide arv	9	6	15
Ringides osalejate arv	150	67	217
Ürituste arv, ringide esinemisi	14/90	12	26/90
Osalejate arv	1630/4500	756	2386 + 4500
Arvutitöökohti	1	1	2
Eelarve	755 900	516 396	1 272 296

Jõulueelne meeleolu raamatukogus

Võrumaa Kutsehariduskeskuse raamatukogus on vaadata käsitöö väljapanek kohalikele meistritele. Näitusele on toodud erinevaid heegelpitse, kudumeid, õmblusvaipu, tiktud töid, sokke ja kindaid, fotosid ja maalingutega portselantaldrikuid, vilttehnikas õlasalle, kampsuneid jne.

Pidulik koosviibimine käsitöömeistritele toimus 12. detsembril. Üritust austas kohalolekuga ka direktor Tanel Linnus. Oma avatervituses hindas ta käsitöö tegemist ja selle propageerimist just koolikeskkonnas. „On ju igal käsitööesemel oma hing, mida ei ole võimalik kirjeldada, vaid tunda oma meeltega!” Linnus märkis veel, et kooli ja valla elanike koostöö on alati teretulnud.

ÜLLE PUNGITS,

Võrumaa KHK raamatukogu juhataja



18. novembril 2008 vallamaja saalis.

Foto INGE VILL

Vannamuudu pidas juubeliteelset sünnipäeva

On kombeks öelda, et kui inimene on ületanud 70 aasta piiri, tuleb iga sünnipäeva tähistada nagu juubelit. Kuna see aastanumber on enamikul ansambli liikmetest ületatud, otsustasime, et ka üheksas sünnipäev on tähistamist väärt. Pealegi olid mitmed vahepealsed sündmused (Vehmaa valla delegatsiooni külaskäik, Uma Pido, esinemine Tartu lõõtspillifestivalil jne) sundinud ära õppima päris mitu uut laulu, mida tahtsime oma sõpradele ette laulda.

Ansambli sõpru kogunes vallamaja saali sedavõrd palju, et kontserti kuulama tulnud vallavalitsuse rahvas pidi seda kuulama saali ukse taga koridoris...

Täname kõiki osalenuid õnnitluste, kingituste ja lillede eest ja eriti erakordselt sooja vastuvõtu eest! Aitäh!

Kontserdikava täiendasid omapoolsete etteastetega ansambel Elurõõm (juhendaja Sigrid Kallion) ja Puiga tantsurühm Hõbedane (Silja Oss). Taas oli populaarne suupilli- ja lõõtspillisolist Taivo Leis.

Kui ansambli rahval jätkub jõudu ja tervist, soovime oma sõpradega taas kohtuda kümnenadal juubelil 2009. aasta sügisel. Tõenäoliselt saab kohaks olema kultuurimaja Kannel, sest mis parata – vallamaja saal jääb vist kitsaks!

HELGI NOORMETS

Majanduslangusega lõppenud juubeliaasta

Ainult kaks küsimust

1. Millise hinnangu annate möödunud aastale?
2. Mida ootate, loodate või kardate uuel aastal?



Georg Ruuda, Võru vallavanem

1. Möödunud 2008 oli meie vallas hea aasta. Saime vastu võtta kaks lisaeelarvet summas 7,9 miljonit, valmis Puiga spordihoone, kuhu omavahenditest kulus 11 miljonit, suured investeeringud (6,3 miljonit) läksid veemajandusse (Väimela reoveepuhasti, Parksepa peaveetorustiku uuendamine, pumbajaamade rekonstrueerimine, Kose aiandite veetorustik). Rekordsumma (4,8 miljonit) investeeringuid sai teedemajandus. Koos Võru linnaga sai valmis igati nüüdisaegne Kubja terviserada.

2. Rahadega läheb kitsaks, mis kahtlematult hakkab mõjutama kogu edasist elukorraldust. Investeeringute maht siiski oluliselt ei vähene (suurim objekt on Parksepa keskkooli kapitaalremont). Valla jaoks on oluline, et ellu jääksid eraettevõtjad ja et töötus ei suureneks.

Meelis Koppel, Puigar AS

1. Aasta oli n-ö harju keskmine, ent jäi siiski plussi. Väike juubel oli perekonnas: vanem poeg sai kümneaastaseks.

2. Püüame hoida senist taset. Majanduslanguse märgid on juba olemas, nii et sedavõrd, kui võimalik, tuleb jooksvaid kulusid piirata.



Andri Needo, ehitusfirma Kurmik AS

1. Tööd oli õnneks palju, hoolimata ehituses valitsevast pingelisest konkurentsist. Meie oleme spetsialiseerunud restaureerimistöõdele ja vundamenti-



Arossa turismitalu.

de ehitusele, objekte on meil üle Eesti. Muidugi projekteerime ka. Majanduslangusel on juba silmanähtavad tagajärjed: sügiseks oli meil käes 28 vundamenti, neist käiku läks kolm. Pangalaenu enam nii kergelt ei anna, mille tõttu jäävad seisma ka pooleli olevad objektid.

Oma peres oli tavaline aasta, sest poegadel lõpupidusid veel ei olnud. Vanem poeg õpib tehnikakoolis doktorantuuris, noorem Kunstiakadeemias.

2. Meil on praegu töötajaid 102. Kõige mustem stsenaarium on koondamised. Palgataset on ka raske hoida, sest tavaehitus laseb hinnad alla. Kui jätkub tööd, elame edasi.

Janis Škepast, kurgikasvatataja

1. Aastal ei olnud viga. Kurk kasvas kenasti, tomat mitte nii hästi. Ju oli päikest vähe. Realiseerimine läbi kaupluste on kulukas, tuleb kaubelda turul.

2. Kavatsen töömahtu kolmandiku võrra vähendada. Tervis pole enam see, mis varem ja hooajatöölisi on ka raske saada. Kõõgiviljakasvatases mängib suurt rolli ilm, nii et ilusat ilma ootaks küll uuel aastal.

Taimar Timmi, Jaagumäe Toidukeskus

1. Oli hea aasta. Tagasilööke ei olnud, jääme kasumisse.

2. Põhimõtteliselt järgime endisi töösuundi. Tellimusi on praegu jätkunud, kui läheb samuti edasi, saame hakkama.

Janar Tammjärv, AS Barruse juhatuse liige

1. Aasta oli keskmine, kui-

gi majanduslangus on juba tunda andnud. See tähendab nõudluse vähenemist ja hinnalangust. Meie põhitoodang on liimitud akna- ja uksekomponendid, mis põhiliselt lähevad ekspordiks Skandinaavia maadesse. Tööl on meil sadakond inimest, koondamisi plaanis ei ole. Toormaterjali (puidu) olemise seni saanud Eestimaalt.

2. Kuna hinnad on langes, loodame müüa mahuliselt rohkem. Palgad sõltuvad sellest, kuidas uuel aastal kujuneb turusituatsioon. Konkurents on kõva, peame suutma toota nii, et mitte alla jääda sama profiiliga töötavatele välismaistele firmadele.

Tiit Soosaar, Võrumaa Turismiliidu juhatuse esimees, turismitalu Villa Arossa omanik

1. Majanduslangus ja inimeste vähenenud huvi organiseeritud puhkuse vastu tähendasid meile lõppeval aastal ca 30 % käibelangust.

2. Kui uuel aastal jääks käive samale tasemele, ei oleks veel väga viga, et prognoosin ca 10 % langust.

Ulvi Parksepp, ettevõtja, Hämsa Kõrts + toidukohad linnas

1. Aasta oli üldiselt hea. Ehitame majutushoone, selle saime PRIA abiga katuse alla, täiendasime ümbruse heakorda. Teha on palju, tegutseme alles neljandat aastat.

2. Loodame majutushoone (40 kohta) suveks valmis saada ja üle minna mahetoitlustamisele. Tööl on praegu kolm inimest. Kui majutuskoht valmis saab, tuleb kaks töökohta juurde.



Barruse tootmishoone.

Foto GEORG RUUDA



AS Rauameister tootmishoone.

Siret Rantala, AS Rauameister sekretär-infojuht

1. Eelmine aasta oli meie ettevõttele päris edukas. Suurenesid tootmismahud ja käive tõusis rekordtasemele. Esmakordselt maksime töötajatele 2007. a kasumi põhjal aastapremiat (10 % kasumist).

Meie firma üks põhimõtteid on, et kui ettevõtetel läheb hästi, siis peavad sellest ka töötajad osa saama.

2. Järgmisel aastal on võimalik käibe pidurdumine, aga erilist muudatust meie tegevuses ei tule. Toodete korralik kvaliteet ja kindlad tähtajad on taganud meile kindla positsiooni energiatööstuse seadmete valmistajana. Seega võime rahuliku südamega tööd teha.

Töötajaid plaanis koondada ei ole. Pigem on puudus ikkagi oskustöölisest ja meie projekteerimisosakonda on noored insenerid väga oodatud.

Tööliste arv on hetkel 87.



Tootmisbaas AS juhatuse liige Ain Tarrend

1. Oli raske aasta. Meie põhitoodang on betoonist ja raudbetoonist detailid. Ehitasime betoonisõlme Parksepa, praegu

toimub selle häälestamine. Tööl on 48 inimest, Parksepa praegu neist 12. Kui sinna kolib ka tehnikaosakond, tuleb kümme inimest juurde. Raske oli läinud aasta selle tõttu, et hinnad on langenud ja tellimusi tuli vähem. Ja muidugi on ehituses järjest pingelisem konkurents.

2. Eks püüame ellu jääda. Kulud tuleb igalt poolt kokku hoida. Inimesi koondada praegu plaanis ei ole, aga eks näis, mis tulevik toob.

Olev Kauts, Kagu-Eesti Turvas AS juhatuse esimees

1. 2008. aasta möödus meile n-ö talutavalt. Seda toodangu hulka, mis meie vajadusi täiesti oleks rahuldanud, me kätte ei saanud. Sõltume suuresti ilmast ja eks kõik mäletavad, paljudest seda suve meil sel aastal oli. Inimesi on meil tööl üle 70 ja kui suuri vapustusi ei tule, ei toimu ka koondamisi. Investeeringuid seadmetesse, sest tehnika kulub. Konkurents valitseb loomulikult ka turbatootjate seas, nii et tuleb pingutada.

2. Kui kevad tuleks normaalsel ajal (see on meie jaoks mai-kuu), saaksime esialgu hakkama, aga ilus suvi on ka meie jaoks muidugi ellujäämise küsimus.

Jõuluvana

1. Minul läks 2008. aasta väga hästi. Kõik head lapsed said soovitud kingitused ja vitsa ei pidanud isegi kaasa võtma.

2. Mingei elutaseme langus? Mis asi see on? Kas mõni uus kelgumägi? Minul langust ei tule, sest meie, jõuluvanad, planeerime oma töö pikalt ette. Võtke eeskujul!

Küsis HELGI NOORMETS

Jõuludest uusaastasse

Lumehelbed nii vaikselt langedes otsivad kohta paksudes hangedes, kellakaja ses talvise karguses hinge tekitab pühade harduse.

Jõulu ajal, mil puudu on valgusest, mõtleme möödunud, aasta algusest, kas kogu me elu on korda seatud, oskame teda ka elada veatult?

Jõulud on pühadest kõige pühamad, vaikust ja rahu kannavad üha nad, hinge annavad usu ja lootuse, inimhingede õnne ootuse...

Jõuludel eestlane liialdab toiduga, alustab eha a'al, lõpetab koiduga. Uusaastaõõ käib naeru ja tralliga, tuju see tõuseb õhupallina!

Lumehelbed ju hange mattunud – järsku taevase raketidest kattunud, kellalt me kuuleme lööke kaksteist – jätkugu õnne siis kõigile meist!

ARNO KUMER

Kogumikust „Läbi elukeeriste”

Väärikas tähistus vanale postiteele

Vanal Võru-Tartu maanteel (endisel postiteel) liikujad on kindlasti märganud kenasid kollaseid pinke, ühtlaselt kujundatud viitasid ja stende mitmes kohas. Viimaste peale paigaldatakse vana postitee kajastav info. Projekti põhiraastajateks on EAS-i piirkondade tugevdamise programm, Euroopa Regionaalarengu Fond ja kümme koostööpartnerit: Vastse-Kuuste, Kõlleste, Kanepi, Põlva, Laheda ja Võru vald, Kagu Teedevalitsus, Põlva Talurahvamuseum ja Põlva-Võru maavalitsused.

Projekti juhiks on Reeli Kork, kellelt allpool selgitav artikkel ja kelle kohta peab ütleva, et ta on oma tööd teinud südamega.

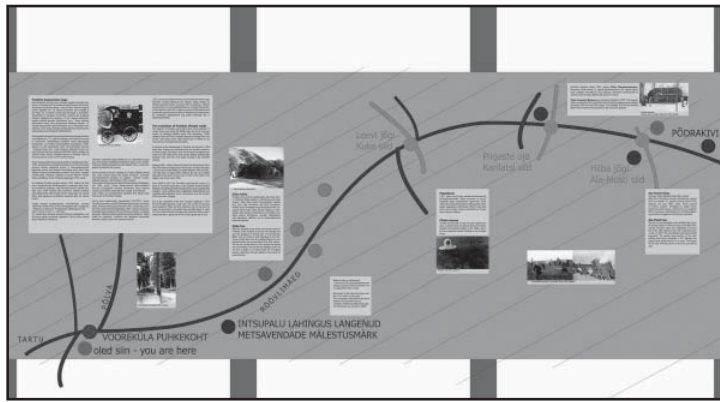
Postitee saab omanäolised viidad ja tähised

Teelolija peaks teadma, et teemist on lõiguga väerika ja põneva ajaloo kauba- ja sõjateest, mis ühendas Pihkvat, Vastseliina, Kirumpääd ja Tartut ning kus on kabanud nii Rootsi, Vene kui Poola valitsejate hobuseid. Alates 19. sajandi keskpaigast hakkasid sel teel veerema postivankrid, loodi ka postijaamade ja kõrtside võrgustik ning selpeärast nimetatakse seda teed ajalooliseks Postiteeks.

Siin avaneb ridamisi kauneid vaateid: Liivalt kuni Karilatsini laiuv Voorepalu mõhnastik ja Tilleorg, teeäärseid puisteed ja hekid. Tähelepanelikumale sõitjale jäävad silma Palojärv ja selle äärne puhkeala, Tilleoru serval ja Kirumpääl asuvad linnuseasemed, paremini või halvemini säilinud kõrtsikohad, veskid, sillad ja ajaloolised teetähised. Ning muidugi Postitee ääres asuvad muuseumid – 1972. aastal endise Kähri valla keskuse hoonetesse rajatud Põlva Talurahvamuseum ning 1862. aastal valminud Varbuse postijaam, kus täna asub Eesti üheks põnevamaks peetav Eesti Maanteemuuseum.

Postitee kui kaubamärk

Näiteks Soomes on hulgaliselt igasuguseid „teid“ – Härjatee, Saarestikutee, Kuningatee; Šotimaal on veinitee, viskatee jne, jne. Mõned aastad tagasi külastasime koos Põlvamaa oma-



Juba valminud infotahvel.



Vanad veokid.

valitsusjuhtide ja ettevõtjatega Soomes asuvaid „teid“ ja leidsime üksmeelselt – meie Postitee on ehedam, kompaktsem ja suuremate võimalustega, kui mujal maailmas nähtu.

Möte hakata käsitlema teda kui kaubamärki ja turismimarsruuti pärineb umbes 10 aasta tagusest ajast, kui Kõlleste valla initsiatiivil hakati koostama esimesi visioone ja n-ö pehmeid projekte piirkonna arenguvõimaluste kirjeldamiseks. 2006.–2007. aasta projekti „Postitee perspektiivse väljaarendamise kava ja sotsiaalmajandusliku tasuvuse analüüs“ raames koostati nii ajaloolise teeruumi uuring kui ka kujunduskava. Neile materjalidele tuginedes on 2008.–2009. aastal rajamisel Postitee ainuomast identiteeti esile tõstev viidasüsteem ja kindlaks tehtud puhkekohad olulisematesse sõlmpunktidesse. Antakse välja Postitee tutvustavad trükised ning luuakse kodulehekül (osa trükimaterjale on juba valminud).

Viidad ja tähised

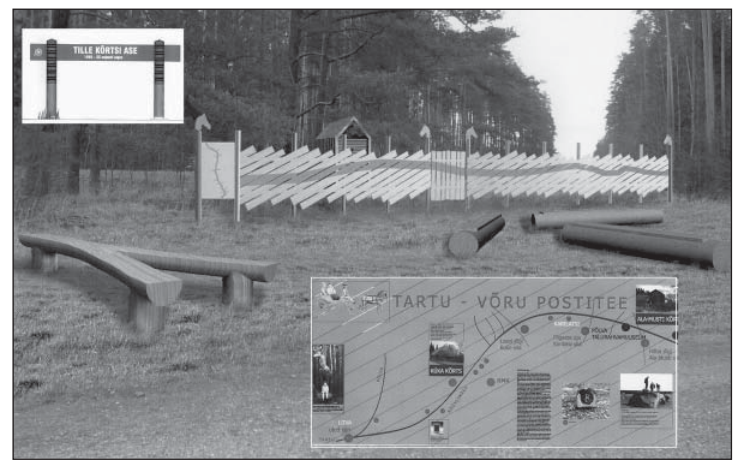
Postitee on pidevas muutumi-

ses. Kuigi ajalooline teejoon on kulgenud samades jälgedes juba sajandeid, pärinevad näiteks Postitee sillad enamasti eelmise sajandi 30-ndatest aastatest. 50-ndatest on pärit teega piirnevad alleed ja mustkate, mis lähitulevikus vajaksid juba uuendamist.

2008.–2009. aastal paigaldatavad viidad ja tähised tõstavad esile Postitee ajalooliselt, kultuurilooliselt ja looduslikult väärtuslikke objekte ning -teenuseid. Projekteerija, disainibüroo „Laika, Belka, Strelka“ kontseptsiooni võiks kokku võtta järgmiselt – kõik Postitee viidad, tähised ja väikevormid on kui seemned või lilled, mis soodsate tingimuste ilmudes on pea maa seest välja pistnud.

Miks on osa poste triibulised ja osa ühevärvilised?

Triibupostidega tähistatakse eelkõige kultuurilis-ajaloolised ja administratiivsed objektid. Triibust võetud punasega turismitevõtted ja sinisega turismiga mitteseotud ettevõtted. Ei tohi ju unustada, et eelkõige on Postitee puhul tegu rahuliku elukeskkon-



Tarale kinnitatakse vahetatavad materjalid.



Röövlimägedes.

naga. Samavõrra on oluline ka muu ettevõtluse areng – põllumajandus, puidutöökojad, pakenditööstus jm. Külalised on oodatud, aga nad on siiski ainult külalised.

Oodatud külalised Postiteel

Eelkõige on need keskmiselt suurema kultuuri- looduse- ja ajalohuviga inimesed. Kiiret kihutamist harrastajate ja suuremat kära vajavate seltskondade jaoks on piisavalt teisi kohti. Postitee ei pea püüdma iga hinna eest kõigile meeldida. Massiturismist tulenevad ohud ja keskkonna korrashoiule tekkivad kulutused oleksid pikemas perspektiivis ka majanduslikult pigem kahjulikud kui kasulikud.

Seoses 2008. aastal korda tehtud Tartu-Liiva teelõigu, Eesti Maanteemuuseumi Varbusel välialade ja Tamula rannapromenaadi väljaarendamisega suureneb piirkonda läbivate külastajate hulk lähiaastatel igal juhul. Pigem käib praegune töö Postitee infrastruktuuri ja teabevahendite loomisega selle nimel,

et olla suurenenud tähelepanuks valmis ja pikendada külastajate kohalviibimise aega.

Mida on veel tegijatel oodata

Ehitise peatöövõtja on Tartu firma OÜ Roheline Ruum, kelle varasemad töökogemused on seotud erinevate haljastusprojektide rajamisega. Puitdetailid on valminud Räpina firmas OÜ Hobbiton. Tegemist on originaalloominguga. Praeguseks on paigaldatud enamik elemente. Tulemas on veel mõned ettevõtete ja sillaviidad ning kõrtsikohti tähistavad sildid. Uuendatakse Palojärve, Talurahvamuseumi, Tilleoru infotahvleid ning paigutatakse lisakaardid Ihamaru ja Ridalisse. Liivale, Puskarusse ja Parksepale püstitatud taradele tulevad väikesed kahes keeles infotahvleid. Kogu töö valmimine jääb kevadesse.

Toredat jõuluootust Võru valla rahvale!

Reeli Kork,
Postitee projektijuht

Koostöös valminud bussipaviljon

Selline asub Võrumaa haigla teetsas, kui tulla Mõniste, Varstu või Rõuge poolt. Sealtpoolt tulijatele seda paviljoni tarvis oligi ja neli omavalitsust otsustasid rahvale vastu tulla. Teedevalitsuse nõusolekul ja 38 000 krooni maksma läinud paviljoni ehitusele panid öla alla Võru, Rõuge, Varstu ja Mõniste vallavalitsus. Kuna paviljon asub Võru valla territooriumil, kattis Võru vallavalitsus poole ehituskuludest, ülejäänud jagunes Rõuge, Varstu ja Mõniste valla vahel. Reisijad, kel haiglasse asja, ütlevad aitäh.



Süttisid tuled jalgrattatee ääres Võrust Väimelani

Tuledest valgustatud jalgrattateel (kergliiklustee) Väimelast Parksepani on röömustanud seal liiklejaid juba kolm aastat. Tollasel avapeol avaldati lootust, et valgustuse saab ka linna ja Väimela vaheline lõik. Nüüd on see teoks saanud. Reedel, 19. detsembril õhtul süttisid tuled esmakordselt.

Teadmiseks vallahvale: tee-ehituse ja selle juurde kuuluvate rajatistega tegeleb Kagu Teedevalitsus (see tähendab – finantseerib), valla ülesandeks on jalgrattateel korrashoid, hooldamine ja elektrikulude eest tasu-

mine.

Uuel lõigul hakkab valgusrežiim töötama analoogselt lõigule Väimela-Parksepa. See tähendab, et hommikuti lülitab pirnid sisse sensor, õhtul kustutatakse tuled kell 22.

Viimasel volikogu istungil tänas senise Kagu Teedevalitsuse juhataja asetäitja Tasu Prangli vallavalitsust ja volikogu hea koostöö eest. Mis edasi, on raske prognoosida, sest pärast järjekordseid reforme liidetakse Kagu Teedevalitsus Tartuga ja uus üksus hakkab kandma nime Lõuna Teedekeskus.

Fotokonkurss „Kodukotus Parksepa 2009”

Konkursi korraldab MTÜ Kodukotus Parksepa. Aeg 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2009. Osa võivad võtta kõik soovijad (välja arvatud konkursi toimkonna ja žürii liikmed) kahes vanuserühmas: noored (kuni 18-aastased) ja täiskasvanud. Ootame Parksepa eluolu, aastaegade erinevuse ja meie ilusa kodukoha omapära jäädvustamist. Iga osavõtja võib esitada kuni kümme fotot, mis on tehtud võistlusaja vältel. Piirkond on Parksepa alevik ja lähiümbrus (raadiusega kuni üks kilomeeter).

Fotod palume salvestada CD-le ja tuua või saata need ümbrikus Parksepa või Parksepa keskkooli raamatukokku koos oma andmetega (ees- ja perekonnanimi, sünniaeg, telefoni number ja meiliaadress). Fotod on soovitatav ka pealkirjastada. Soovi korral lisada fotodele selgitus. Tööde esitamise viimane tähtaeg on 31. detsember 2009.

Tehnilised nõuded

Võistlusfotod tuleb salvestada JPEG-failina minimaalselt 3M (2000x1500 pixlit) või suurematena.

Pildid võivad olla nii värvilised kui mustvalged.

Fotode digitaalne töötlemine pole lubatud (ka elementaarne kontrasti/heleduse/tumeduse muutmise). Žüriil on õigus nõuetele mitte vastavate fotod konkursilt eemaldada.

Võimalusel salvestada fotodest CD-le ka väiksema suurusega koopiad (320x240 pixlit) eraldi failikausta.

Autasustamine

Konkursi auhinnafond on 2000 krooni. Auhindadeks on Võru

fotoateljee kinkekaardid, mille väärtuses saavad parimad omale sealt meelepärased kingid valida.

Mõlemas vanusegrupis antakse välja kolm preemiat ning vajadusel žürii otsusega ka eriauhinnad.

Konkursi võitjate autasustamine toimub 2010. aasta algul, aeg ja koht teatatakse.

Parimate fotode väljalõimisel on võimalik osaleda ka kõigil Parksepa elanikel, hääletades lemmikfoto poolt Kodukotus Parksepa kodulehel www.kodukotusparksepa.ee (täpsed juhised lehel)

Teadmiseks osavõtjale

Esitatud fotosid on MTÜ Kodukotus Parksepal lubatud avaldada kodulehel, valla ajalehes, näitustel ja trükistes ilma selle eest autoritasu maksmata. Avaldaja kohustub alati ära märkima foto autori nime ja tagama, et fotosid ei kasutata ärilise kasu saamise eesmärgil. Korraldaja kindlustab, et isikuandmeid kasutatakse ainult käesoleva konkursi tarbeks ja neid ei edastata kolmandatele isikutele.

Konkursi korraldajad jäätavad endale õiguse muuta või täpsustada konkursi tingimusi, andes sellest teada valla ajalehes või MTÜ Kodukotus Parksepa kodulehel www.kodukotusparksepa.ee, kodulehelt leiab ka kogu konkursi info. Küsimustega pöörduda meilile fq.maisla@mail.ee.

Soovime fotosõpradele julgust pealehakkamist ja head pildidõnne.

MTÜ Kodukotus Parksepa juhatus

Kaitse ennast haiguste eest!

Immuunsus on organismi kaitse- ehk vastupanuvõime, mis seisneb haigustekitajate tõrjumises ja hävitamises. Tähtsad immuunsüsteemi organid on luuüdi ja rinnaku taga asuv harknäär, kust valmivad kaitserakud verre paisatakse. Et neid organeid toetada, oleks vaja meeles pidada järgmisi lihtsaid asju:

- Toitu tervislikult, karasta ennast, liigu võimalikult palju ja hoidu pikaajalisest stressist.
- Tarvita C-vitamiini, tsinki ja seleeni sisaldavaid toiduaineid (must sõstar, sidrunid, kalad, pähklid, rosinad, seamaks, kibuvitsamarjad, mango ja piimatooted). Bio-piimatooted on eriti soovitatav süüa pärast antibiootikumikuuri. Külmetus-

kahtluste korral, kui ilmnevad esimesed haigusnähud, sobivad punase päevakübara tabletid ja tinktuur, samuti puhas C-vitamiin.

- Treeni ja karasta ennast, sest sel juhul on verevarustus ja ainevahetus tugevamad ja ka immuunsüsteem ärksam.

- Arvesta, et pärast iga haigestumist vajab immuunsüsteem taastumisaega. Sel ajal on organismi vastupanuvõime nõrgenenud ja vastuvõtlik uutele haigustekitajatele.

- Vastupanuvõimet nõrgestavad antibiootikumid, valu- ja põletikuvastased ravimid, suitsetamine ja liigne päevitamine.

- Nii et – ole terve! Haige olla on meie ajal pagana kallis!

Reisiklubilane! Tule uusaastapeole!

Ka algaval aastal toimub traditsiooniline uusaastapidu. Seekord 5. jaanuaril algusega kell 13 ikka vallamaja saalis. Tähtsaim punkt – kevadiste reisiplaanide täpsustamine. Variandid, milliste vahel valida, on:

I – Tallinn – Stockholm, kontsert Stockholmis ja tagasi (4 päeva)

II – Stockholm – Ahvenamaa

– Turu ja tagasi (5 päeva)

III – Kaks eraldi reisi: a) Stockholm (juuni kolmas nädal); b) Ahvenamaa (juuli lõpp või augusti algus).

Seekord tulevad peole ka külalisesinejad. Kohvi pakutakse, kohvikõrvane palutakse kaasa võtta. Oodatakse nii staažikaid kui ka uusi reisihuvilisi. Kohtumiseni!

Nanseni jälgedes üle Gröönimaa

(Algus eelmises lehes)

Sellistes tingimustes on hea kogeda, kuhupoole inimene kaldub minema, sest teadupärast pole ju inimese keha ideaalselt sümmeetriline. Vahteme pidevalt eesmineja rolli, sest pidev silmade pingutamine ja kompassi jälgimine kurnab. Kord hakkasin suurest silmade pingutusest isegi viirastusi nägema. Uskusin end nägevat karja polaarbaseid riburada eemal jooksvat. Audun muidugi ei näinud midagi ja ka ise sain peagi aru, et tegu oli pettekujutelmaga.

Aeglaselt ja visalt ikka kõrgemale

Edeneme tasapisi. Kilometraaž jääb neil päevadel enamasti 10 ja 20 kilomeetri vahele. Ainukes- teks saatjateks on mõned üksikud linnud, kes sisemaa liustiku kohale rännakuid teevad ja vahel seda isegi ületavad. Peamiselt on need tõsised rännumehed hangelinnud, ühed vähestest Arktika värvulistest. Neid koh- tame hiljem veel kaugemalgi si- semaal. Paaril korral õnnistavad nad meid ka oma kauni vilistava laulujupiga, mis tundub nii mee- liülendav ja kodune selles jäises vaikus.

Ühel tõusupäevadest satume nii rasketele lumeoludele, et ole- me sunnitud pärast kolme kilo- meetri läbimist püstitama telgi ja ootama ilma paranemist. Sulalumele on peale sadanud värs- ket lund ja see kleepub suusa- põhjade alla. Suuskade alla moo- dustuvad sellised lumepakud, et ähvardavad jala murda. Võtame vastu otsuse nihutada kellasid ja liikuda rohkem öisel jahedamal ajal ja magada osaliselt päeval. Pärast mitmeid kella ja ajaga katsetusi läheme lõpuks üle Eesti ajale. See tähendab siin väga va- rajast hommikust teeleminekut ja pealelõunast laagrisse jäämist. Nii on meil poolel päevast vähe- masti head lumeolud ja varasem laagrisse jäämine tähendab päi- kesest soojaks köetud telki, mis võimaldab varustust kui- vatada.

Vinged tuuled

Gröönimaa idarannikul on mit- mel ekspeditsioonil tulnud rinda pista ka kardetud liustiku laelt

laskuva tuule *piteraqa*ga. Seda võib pidada üheks ekspeditsi- ooni kõige suuremaks ohuks. Tuule kiirus võib *piteraqa* kor- ral ulatuda 70 m/s. Selline tuul pühib kõik oma teelt. 11. mai öösel üks selliseid nõrgemaid laskuvaid tuulepuhanguid meid tababki. Kuigi tuule kiiruseks jääb 10-15 m/s, tuleb meil ome- ti öösel telgist välja kobida ja tuulemüüri tarvis saaga lumest plokke löigata. Lumetuisk tahab telgi enese alla matta. Ent see jääb viimaseks korraks, kui meil tuulemüüri jaoks otsene vajadus tekib. Telk, mille kaasa oleme toonud, on lihtsalt suurepärase ja eriti tormikindel.

Ootamatu külaline

Olles juba üsna kaugel ran- nikust, saame ühel varajasel hommikul ootamatu külastuse osaliseks. Meiega koos on telki ööbima pugunud väike sueline. Tegemist on värvulisega ja tema šokeeritud olekust võib välja lu- geda, et siia üles liustikule on ta küll sattunud mingi eksituse või navigatsioonivea tõttu. Vahel eh- mudes lendab ta korraks telgist välja, kuid on peagi heas varju- lises paigas tagasi ja kõssitab seal meie termoste vahel. Kahju on sellest pisikesest, kuid paraku tuleb tal ikkagi lahkuda.

Tõusuetapi lõpp

Kui liustiku laele tõustes saada- vad meid sulalumi ja liiga kõrged temperatuurid, siis 1700 meetri peal muutub järsku kõik. Tun- netame seda sõna otseses mõttes paugupealt. Justkui astuks toast õue. Muutub lumi, muutub õhu- temperatuur ja tugevneb tuul. Siit alates on soojad ilmad selja- taha jäänud ja ees ootab liustiku laele omane karge õhk ja sage- dased tuule suuna muutused.

Kuigi päris tipuni kahe ja poole kilomeetri kaugusele on minna veel mitme päeva jagu, siis ometi võime nüüd ühe eta- pi lõppenuks lugeda. Alanud on laugema reljeefiga liustiku- osa, mis siiski veel kilomeet- ri jagu tõuseb. Ja kelgudki on muutunud kergemaks. Sööme vaheldumisi mõlemast kelgust toidumooni vähendades. Kuigi algul oli üheks päevaks arves- tatud kalorihulga (5000-5500

kcal) tarbimisega raskusi, siis nüüd hakkab toit üha paremi- ni minema. Organism hakkab harjuma ka tavapärasemast suu- remate rasvakogustega. Lisame oma toidu hulka iga päev õli ja võid ning lisaks sööme omaval- mistatud pemmikani. See on ammune Ameerika indiaanlaste toit, mille polaariseiklejad kunagi suure energiasalduse pärast üle võtsid. Originaalis tähendab see purustatud kuivatatud liha se- gamist rasvaga, kuhu on lisatud kuivatatud marju. Marjadest on tänapäeval küll loobutud, kuid see energiarikas toit on jäänud polaarändureid saatma tänini.

Mida päev edasi, seda pike- maks venivad meie suusatunnid ja uued kilometraaži rekordid sünnivad järjepanu. Liigume nüüd 8-10 tundi päevas ning kilomeetreid koguneb enamasti juba 30 kanti. Libisemisolud on märgatavalt paremad kuid külm ilm ja tihti ka tugev tuul on seda- puhku meie kõige suuremateks ebamugavusteks. Kuna tõuseme varahommikul päikesetõusu ajal, siis on nüüd kahe kilomeetri kõrgusel meid tihti vastu võtmas –25 kuni –30 kraadine pakane, mis magamiskotist väljapugemi- se eriti ebameeldivaks teeb. Sama- mas kihutab see meid ka rutem teele asuma, et sooja saada. Mõ- nel päeval lisandub pakasele ka vali tuul kiirusega rohkem kui 10 m/s. Siis on aluspinna kohal tuisk ning neli esimest meetrit õhukihti on lendlevat lund täis. Kuigi peade kohal säätendab päi- ke ja sinetab taevast, on tugeva tuisu tõttu nähtavus meie jaoks ikka nigel ja edasiliikumine vae- valine. Sellistes tuulistes oludes tõuseb tuule ja õhutemperatuuri koosmõjust tingitud külmatun- de faktor –45 kraadini ja see on juba tõsine väljakutse, hoidmaks oma perifeerseid kehaosi. Kogu meie raskevarustus läheb neil päevadel käiku. Enamasti ole- me kaetud kõikjalt mitmekihi- lise isolatsiooniga. Nägu katvale maskile on jäetud vaid vaevu- märgatav hingamisava, mis väl- jahingatava veeauru tõttu silma- pilkselt jääb.

TIMO PALO
(Järgneb)



Lõunaaine Gröönimaal.

Lepingulised talihoolduse teostajad Võru vallas 2008/2009 (234,9 km)

1. MEAVOR OÜ 12,6 km Parksepa alevik Raiste küla Lapi küla	Võlsi küla Juba küla Roosisaare küla Meegomäe küla	8. JMRK PROJEKT OÜ T 150 K 18,5 km Verijärve küla Umbsaare küla Palometsa küla
2. MEAVOR OÜ 44,0 km Raiste küla Tagaküla küla Kärnamäe küla Väimela alevik Navi küla Vagu küla	4. FIE AIN VISSSEL T 150 K 36,6 km Kolareino küla Tootsi küla Mõisamäe küla Kolepi küla Räpo küla	9. MEAVOR OÜ 12,9 km Puiga küla Verijärve küla
3. VÕRUMAA MASINAÜHISTU 2 MTZ-82 56,9 km Lompka küla Vana-Nursi küla Kusma küla Nooska küla Käätso küla Meeliku küla Kasaritsa küla Hannuste küla Mõksi küla Sika küla	5. FIE AIN LÕIV 250,0 km Väiso küla Loosu küla Kirumpää küla Võrumõisa küla	10. JMRK PROJEKT OÜ JCB Robot 170 Võru-Väimela-Parksepa kergliiklustee Lumetõrjega seotud probleemidega palub vallavalitsus pöörduda ikka telefonil 782 2716 Mati Mursal . Tööde tegijad oma telefone avalikustada ei soovinud. Viimase lumetormi ajal lülitati üks mees lausa telefoni välja, et kõnedele vastamise asemel tööd teha.
	6. FIE EINAR KAHAR MTZ 821 14,4 km Loosu küla	
	7. HEIKKI KEIR JUMZ 6 KL 14,0 km Kose alevik Meegomäe küla	

Käes on kingituste tegemise aeg

Kätte on jõudnud jõulu-aeg ja kingituste tegemise aeg. Lõuna politseiprefektuur on sellel aastal teinud kingituse väga paljudele liiklejatele. 2008. aasta sügisel oleme ise või oma heade koostööpartnerite toel terves Võru maakonnas jaganud inimestele, kes liiguvad pimedatel teedel ja tänavatel, ligi 2000 helkurit. Kahjuks on aga ikka nii, et kõigi inimesteni me ei jõua.

Mullu sai pimedal ajal teedel kogu aasta jooksul surma 12 jalakäijat. Käesoleval aastal jõuti sama numbrini juba septembri alguseks, kaugelt enne taoliste õnnetuste "tipphooaja" algust. "Tipphooajaks" võib lugeda aasta viimast kvartalit, eriti esimesi nädalaid pärast talveajale üleminekut. Pikaajane praktika näitab, et kolmandik kõigist liiklusõnnetustes hukkunud jalakäijatest saab surma aasta viimases kvartalis, reeglina pimedal ajal. Kuigi helkuri kasutamise aktiivsus kasvab, on see kannata-

da saanud jalakäijatest olemas vaid väga üksikutele.

Meil on sõpru, sugulasi ja tuttavaid, kellele soovime jõulua ajal heameelt valmistada, kuid ei tea, kuidas seda teha. Meie, politseinike, soovitus oleks järgmine: kinkige oma lähedastele (või miks ka mitte võõrale inimesele, kes ise oma turvalisusele liikluses ei mõtle) üks väike helkur. Selgitage neile, kuhu ja kuidas see kinnitatakse, et tast ka kasu oleks.

Anneme omalt pooltki mõningad soovitusel. Helkur on kohustuslik halva nähtavuse korral või pimedal ajal valgustamata maanteel ja asulates, kus puudub kõnnitee. Helkurita jalakäijat märkab juht alles 25-30 m kauguselt, kuid helkuriga jalakäija on näha 130-150 m kauguselt, mis on juhile piisav vahemaa kiiruse vähendamiseks, et jalakäijast ohutult mööduda. Helkur tuleb riie- ja kinnitada nii, et see oleks nähtav võima-

likult mitmest suunast. Kuna maanteel peab kõndima vasakpoolsele teepeenrale, siis tuleks helkur kinnitada paremale. Näiteks tasku serva külge nii, et ta jääks rippuma umbes põlve kõrgusele (umbes samal kõrgusel asuvad ka sõidukite tuled). Päeval, kui helkuri kasutamine ei ole vajalik, saab sel moel kinnitatud helkuri panna taskusse.

Liikluskultuur ja liikluse turvalisus on iga üksiku liikleja nägu. Kui oleme tähelepanelikud ja hoolivad, muutub liiklus meie ümber otse kui võluvael ohutumaks ja turvalisemaks. Muudame helkuri abil kõik jalakäijad paremini nähtavaks ja anneme seeläbi oma panuse liikluskultuuri tõstmise. Turvalist jõulu-aega ning enam tähelepanelikkust, mõistlikkust ja üksteisest hoolivust liikluses!

Tõnis Räim,
vanemkonstaabel
Võru konstaablijaoskond

Mittetulundusühingu Võru Jäätmekeskus asutamisleping

Käesoleva lepinguga asutavad Võru linn, registrikood 75019980, Jüri 11 Võru ja Võru vald registrikood 75021340, Võrumõisa tee 4A Võru mittetulundusühingu lepingus nimetatud tingimustel:

- Ühingu nimi on MTÜ Võru Jäätmekeskus
- Mittetulundusühingu asukohaks on Võru, Jüri 11
- Mittetulundusühingu Võru Jäätmekeskus tegevuse eesmärgiks on jäätmekestuse rajamine, selle tegevuse kaudu jäätmekestuse korraldamine, suunamine ja arendamine Võru linnas ja Võru vallas. Piirkonna keskkonnanala-

ne kaitse, jäätmete taaskasutuse võimaluste suurendamine ning elanike teadlikkuse suurendamine jäätmekestuse valdkonnas.

• Mittetulundusühingu Võru Jäätmekestus asutajaliikmete kohustused ühingu ees on: tagada mittetulundusühingu jätkusuutlikkus, katta 3/4 mittetulundusühingu asutamise ja tegevuse käivitamise kuludest Võru linna eelarvest ja ¼ Võru valla eelarvest.

Ettepanek Võru Vallavolikogule

Hiljemalt 17.07.2009 tuleb

jäätmed vedada nõuetele vastavasse prügilasse. Jäätmekestusest viiakse jäätmed multilift konteineritega edasi nõuetele vastavasse prügilasse või tulevikus jäätmepestustehasesse. Jäätmekestus soovitakse rajada SA Keskkonnainvesteeringute Keskkuse finantsabil omavalitsuste koostöös. Finantsabi taotlejaks oleks omavalitsuste poolt asutatud MTÜ, mis jäätmekestuse käivitamisel jääks sõltumatu operaatorina haldama jaama. Vallavalitsus teeb ettepaneku määrata mittetulundusühingu juhatusse keskkonnaspetsialist Merle Tärrendi.

Külas käis sakslanna Ursula

Ursula Griwenka on see kena inimene, kes 2007. aasta sügisel organiseeris meile unustamatu reisi Lääne-Saksamaale. Eestimaale on ta peale selle toimetanud nii palju humanitaarabi, et

sai mõned aastad tagasi Arnolt Rüttilt medali. Oma heade sõprade juurest Viljandimaal leidis ta aega tulla ka meiegi valla rahvaga kohtuma. Vallamajas võtsid teda vastu ansambel ja kapell

Vannamuudu, tantsurühma Hõbedane esindus ja vallatöötajad. Oli südamlilik taaskohtumine.

HELGI NOORMETS

Head jõulu-uudised

* Võru Vallavalitsus toetab seoses saabuvate jõuludega valla eakaid, kes on üle 80 a vanad, 250 krooniga. Kellel on pangakonto esitatud valda, neile kantakse toetus kontole, kellel ei, saab toetuse sularahas kätte.

* Toetame ka paljulapselisi peresid, kus on neli või enam last, 500 krooni iga lapse kohta.

* Jõulupakid on päkapikud toonud lastele vanuses kuni 15 aastat. Valla koolides ja lasteaiades käivad lapsed saavad need kätte jõulupidudel, kodused lapsed ja linna lasteaiades või

koolides käivad lapsed aga vallamajast sotsiaaltöötajate käest.

* Puuetega inimeste hooldajad saavad lisatasu 200 krooni, mis lisatakse detsembrikuus väljamakstavale hooldajatoetusele.

* Uuest aastast on muudatused ka valla bussiliinidel nr 47 ja 2. Muutub pileti hind. Praeguse 9 krooni asemel hakkab pileti maksma 10 krooni ja bussid laupäeval ei sõida.

MARET TARREND,
valla toimetulekutoetuste spetsialist

Võru valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arengutegevusest

Võru valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arendamisel jagunevad tööd kahte etappi:

1. Üle 2000 ie piirkondade arendamine.

Nendesse piirkondadesse kuuluvad järgmised asulad:

Meegomäe aiandid, Võlsi aiandid, Kirumpää aiandid, Võrumõisa aiandid, Konnametsa aiandid, Kose aiandid, Liitva aiandid. Nimetatud piirkonnad on liidetud Keskkonnaministeriumi poolt koostatud Võru linna reoveekogumisalaga ning nende piirkondade vee- ja kanalisatsioonivarustuse väljaehitamise hilisem tähtaeg on 31.12.2010.

Ühtekuuluvusfondi saab taotlust esitada hakata märtsi-aprillis 2009. Orienteeruv projekti maksumus 50 miljonit krooni, valla omafinantseering 15 % ehk 7,5 miljonit krooni.

Taotluse esitamiseks on tellitud ja hetkel koostamisel eelprojektid kogumahuga ca 10 000 m, maksumusega 372 939 krooni (OÜ Keskkonnaprojektid) ning 66 805 krooni (AS Infragete). Projektid ühtekuuluvusfondi on valmis.

Taotluse esitamiseks on täiendavalt vaja koostada uus ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arengukava vastavalt kehtivale seadusandlusele.

2. Alla 2000 ie piirkondade arendamine

Nendesse piirkondadesse kuuluvad järgmised asulad:

Navi küla, Raiste küla, Vagu küla, Väimela alevik, Parksepa alevik, Puiga küla, Kasaritsa küla.

Nimetatud piirkonnad on liidetavad ja hetkel Keskkonnaministeriumi poolt koostatava kuni 2000 ie reoveekogumisalade kaardiga ning nende piirkondade vee- ja kanalisatsioonivarustuse väljaehitamise hilisem tähtaeg on 31.12.2013.

Ühtekuuluvusfondi saab taotlust esitada 2009.a. Orienteeruv projekti maksumus on 30 miljonit krooni, valla omafinantseering 15 % ehk 4,5 miljonit krooni.

Taotluse esitamiseks on vaja koostada nimetatud piirkondades eelprojektid ning ühtekuuluvusfondi esitatava taotluse koostamine koos tasuvusuuringuga.

Valla lastevanematele

Valla sotsiaaltöötajad paluvad kõiki lapsevanemaid, kes ei ole koolist või lasteaiast oma lapse (laste) vallapoolset kommipakki kätte saanud, tulla seda ise otsima vallamajast sotsiaaltöötajate ruumist. Pakid on lastele ühest kuni 15nda eluaastani.

Navi ja Tagaküla rahvale

ETO-Eesti Taaskasutusorganisatsioon juhib teie tähelepanu asjaolule, et pakendikonteinerid (roheline, kollane) on ainult pakendijäätmete, mitte segaolmejäätmete jaoks. Pregar on probleeme olnud Tagakülas ja Navil. Kui konteinerisse on ikka pandud vana tolmuimeja, siis sellist konteinerit pakendikon-

teinerauto ei tühjenda.

Kui taoline suhtumine jätkub, on taaskasutusorganisatsioon sunnitud nende külade teenindamise lõpetama.

Pakendikontenerisse sobivad ainult puhtad klaas-, plastik ja metallpakendid.

Merle Tärrend,
keskkonnaspetsialist

Parksepa rahvale

Kui pühad läbi saavad, palub aleviku heakorralduskomisjon tuua jõulukuused 6. jaanuaril kell 18 lauluväljaku lõkkesse. Siis teeme piduliku kuuskede põletamise. Nii on ka mujal kombeks. Mingil juhul ei tohi kuuski toppida prügi konteineritesse.

Ringide õhtust (5. detsember) on valminud ilus video. Soovijad saavad seda tellida Hugo Prantsu kaudu (tel 518 9662) või otse filmimees Guido Agarilt (tel 528 5065). Hind võib olla pisut üle 100 krooni.

Õnnitleme!

Üks päev kui pärl on teiste seas,
mis kordub aastas igas eas.
Ta väga kiirelt mööda läheb,
kuid alati seaks meelde jääb.

JAANUAR

60

AINA PRISTSEPA	1.01.
HANS KALA	14.01.
VÄINO PADUR	14.01.
SIRJE VILBERG	16.01.
EVI LEPP	21.01.
OLGA PUUSEPP	23.01.
RAIVO HARAK	26.01.

65

AIDI KALDE	1.01.
SILVIA RAUDIK	20.01.
TÖNU TAMM	23.01.

70

AIME ALVELA	9.01.
JAAN MELTS	15.01.
VALENTIINA LIIV	22.01.

75

VALTER MÖLDER	2.01.
AINO KIVI	13.01.
HEINO MELTSOV	16.01.
ALEKSANDRA LILLEPUU	24.01.
EVALD PRUUS	27.01.

80

KARIN KALLAS	20.01.
LEONHARD RAIGLA	26.01.

85

TIIA TAMMIKU	3.01.
EINO-ERIK NAHKUR	25.01.

VEEBRUAR

60

KALJU LEHEMETS	4.02.
HEINO KINSIVEER	7.02.
REIN HÄRMA	8.02.
ELSA ANTISOV	10.02.
LILLE VANAMETS	10.02.
HELGI LEHEMETS	26.02.

65

MARE-KAI MÄNNISTE	4.02.
TIIU ROSENBERG	6.02.
ANTS KAARISTO	16.02.
ANTS JÜRIOJA	17.02.
AINO TIISLER	17.02.
JAAN HAGA	29.02.

70

MADIS ORG	5.02.
SULEV VILLEMSON	20.02.
AINO BUGAJEVA	23.02.
ZOJA HARAK	23.02.

75

LEONHARD PERI	16.02.
---------------	--------

80

MAGDA TOLK	8.02.
MARIA LILLIPUU	17.02.
LEIDA TRUMM	17.02.
ASTA VIIN	17.02.
EHA MÕTSAR	20.02.
VEERA SAARETALU	28.02.

85

FRIEDRICH PEDASSAAR	6.02.
LEIDA LEER	9.02.
LINDA-ADELE TRUMM	10.02.

92

SENNI VAASA	4.02.
-------------	-------

94

HARALD VEISVER	
----------------	--

Lugupeetud märtsi- ja aprillikuu juubilarid! Kes ei soovi oma nime ja sünnikuupäeva avalikustamist valla lehes, palume sellest teatada tel 782 1576.

Manala tee on lahkunud



Pilvede veerelt saab alguse tee,
siinpoolest Taevaga ühendab see.

VLADIMIR ARHIPOV	30.10.2008
HEINO ERNITS	4.11.2008
LINDA KULD	5.11.2008
FEDOR TSUGUY	6.11.2008
OLEV TOLGA	14.11.2008
NIKOLAI PIHOJA	24.11.2008
UUNO TREIER	24.11.2008
TÕIGO RIIGOV	25.11.2008
TIINA KENDER	16.12.2008
ARVI LEOSK	10.12.2008

Lahkus Arvi Leosk

2.06.1941–10.12.2008

Kalmuküngas täis lillepärgi
austab Su elutööd.
Kümneid silmi pisaraist märgi
soovib Sul igavest ööd.

Kogumikust „Läbi elukeeriste”

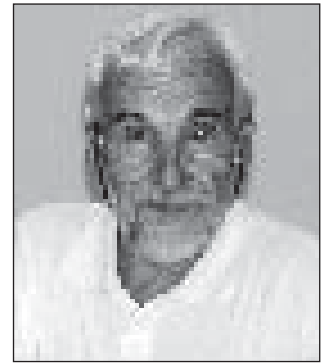
Detsembrikuu kümnes päev viis endaga igaviku radadele õpetaja, haridustegelase, Johannes Käisi Seltsi ja Eesti Hariduskorralduse Nõukoja asutajaliikme Arvi Leoski. Lahkus tunnustatud ja pühendunud eestimeelne pedagoog, kes Võrumaa hariduselu juhtis 12 aastat. Tema tollaste tööaastate perioodi jäävad mitmed tänaseni püsinud algatused: esimesed välissuhted Soome ja Rootsi koolijuhtidega, Võrumaa õpetajate koolitused välismaal, võrukeelne Artur Adsoni etlemisvõistlus, toetus Võru Instituudi asutamiseks.

Pärast aktiivse tööperioodi lõppu leidis ta tuge ja rõõmu raamatutest, lilledest ja muidugi oma perest.

Mälestame teenekat koolimeest ja avaldame sügavat kaastunnet lähedastele.

Võru Vallavolikogu
Võru Vallavalitsus

Valla haridustöötajad ja valla ajaleht



Kolepi küla ajaloost

(Algus eelmises lehes)

Üle-eelmise sajandi vahetusel hakati rehiamutele tegema juurdeehitusi puhaste kambrite näol. Eialgu olid need külmad, hiljem ehitati korstnad ja ahjud. Tehti suuremad aknad ja ukсед, kui olid rehetubadel, samuti puhtad laed ja laudpõrandad. Sellised elamud olid umbes 70 aastat tagasi meie külas Otsa talus, Vadsa-Saamueli talus ja meil. Ülejäänud taludes olid elumajad juba eraldi hoonena, seega võisid nad olla ka hiljem ehitatud.

Kodumaja vana osa

Need mustad tahmased seinapalgid ja lagi ning salapära, mis selle hämaruse sees oli! Aknad olid ju väikesed. Ma isegi natuke kartsin pimedas sinna siseneda. Reheahju ei ole ma seal näinud. Küllap oli see juba maha lõhutud. Ruumi ühes nurgas oli suur pliit, kuhu oli sisse müüritud seitse-kaheksa pange vett mahutav katel, milles soojendati talvel loomadele joogivett. Esiosas oli väiksem toidupaja koht, mis oli kaetud äravõetavate rõngastega. Nii sai kasutada erineva suurusega toidupada. Selliseid toidunõusid, millega sai keeta pliidirõngastel, siis ei olnud.

Pliidi ees oli veel umbes poole ruutmeetri suurune kividest laotud esine, mis võimaldas pliidi alla panna üsnagi pikka hagu

ja roikaid

Ei mäleta, et pliidiil oleks üks olnud. Tollal pliiti puudega ei köetud, metsa hoiti ja hinnati. Sageli põletati ka toorest kasehagu, mis põles küll, kuid sisises ja ajas vett välja. Toore materjali põletamine võis olla tingitud ajanappusest või lihtsalt hoolimatusest. Korralikud ja hoolsad inimesed sellest midagi head ei arvanud, vaid öeldi: „Üks roikats pliidi all, teine õues.”

Rehetoal oli muldpõrand, mis oli nii kõvaks tambitud, et oligi nagu päris põrand. Toast rehe alla viis suur kahe poolega uks. Seda oli vaja omal ajal vilja partele kandmiseks. Ukse kõrval, umbes peakõrgusel, oli 35x50 cm ava, nn otsapaja. See avati siis, kui rehetoast oli suitsu vaja välja lasta. Nimetuse „otsapaja” olevat see ava saanud sellest, et kui külanaistel kiire oli, aeti jutud selle paja kaudu. Nimetus „otsapaja” tulenebki nõnda sõnast „pajatama”.

Mulle meenub aeg, kui karjast tulles ootas meid selles rehetoa köögis laual ilusatesse väikestesse savikaussidesse tõstetud klimbisupp. Klimbid olid väga kollased, sest ema oli taigasse rohkesti mune lisanud. Kuidas see küll maitses! Ma pole ise kunagi osanud nii head klimbisuppi valmistada, kui tegi seda meie ema!

Selles rehetoa köögis olid ka

elanikud, kes endast kogu aeg teada andsid. Need olid kilgid. Kui meenutan seda aega, siis kuuleksin nagu ikka veel nende laulu. Ema püüdis neist küll igal viisil lahti saada, aga see ei õnnestunud. Alles siis kui maja oli hävinud ja juba aidas elasime, saime kilkidest lahti.

Kuna meil oli kaev orus ja talvel loomadele vee tassimine raske, siis tehti seda hobusega. Väikese palgiveo tagaree (peräregi) peale oli kinnitatud puust vaat (tõrdu), mis kaevu juures veega täideti. Hobune vedas selle kohale ja tõmbas ka rehetupa sisse. Ta oli selle tööga juba harjunud ja tuli tõrkumata oma koormaga sisse.

Rehetoast väljudes sai rehialusesse. Erinevus neil kahel ruumil seisnes selles, et rehialusel puudus lagi. Seinad olid küll jämedatest ümarpalkidest nagu rehetoalgi. Olid vastakuti asetsevad suured reheväravad, millest võis viljakoorem sisse sõita. Ka tagaseinas olid veel kahe poolega väravad, mis avanesid õunaaeda. Mitmeid väravaid oli vaja selleks, et oleks küllaldaselt tugev tõmbetuul, mida oli vaja vilja puhastamiseks. Meie rehialumu osa sellega lõppes. Olid küll näha mõned vundamendikivid, millest võib järeldada, et seal oli kunagi veel midagi.

ÕIE LAANEKIVI
(Järgneb)

Toimetaja: HELGI NOORMETS

Fotod: erakogud, MAIDU JAASON, HELGI NOORMETS, AIGAR KALK, GEORG RUUDA, MART MÄRDIN, KERSTI KATTAI

Trükk: AS Võru Täht. Tiraaž 750.